

Дата проведення - 20.10. 2020.

Тема: Розгортання Української Революції.

Пояснення навчального матеріалу

МЕТА: Проаналізувати діяльність ЦР, опрацювати документи «Перший Універсал», «II Універсал УЦР».

Розвивати уміння критично мислити, аналізувати, узагальнювати й систематизувати історичний матеріал, оцінювати діяльність людей в історичному процесі, аналізувати історичні документи й робити висновки.

Виховувати патріотичне почуття і почуття національної єдності.

ТИП УРОКУ: Комбінований.

ОБЛАДНАННЯ: підручник «Історія України» 10 кл. О.К.Струкевич, карта України в 1917-1918рр., документи – підручник О.К.Струкевич, фрагмент відеофільму « I – II Універсали Української Центральної Ради .»

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ: Універсал, автономія, Генеральний секретаріат, Корніловський заколот, з'їзд народів Росії.

ОСНОВНІ ДАТИ: 23 червня 1917 року – проголошення I Універсалу, 16 липня 1917 року – проголошення II Універсалу УЦР

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Після цього уроку учні зможуть:

- визначити хронологічну послідовність подій української революції ;
- характеризувати взаємовідносини УЦР та ТУ ;
- аналізувати різні джерела інформації та висловлювати власну думку стосовно цих подій.

ХІД УРОКУ:

I. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Викладач оголошує тему й основні задачі уроку.

II . АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ.

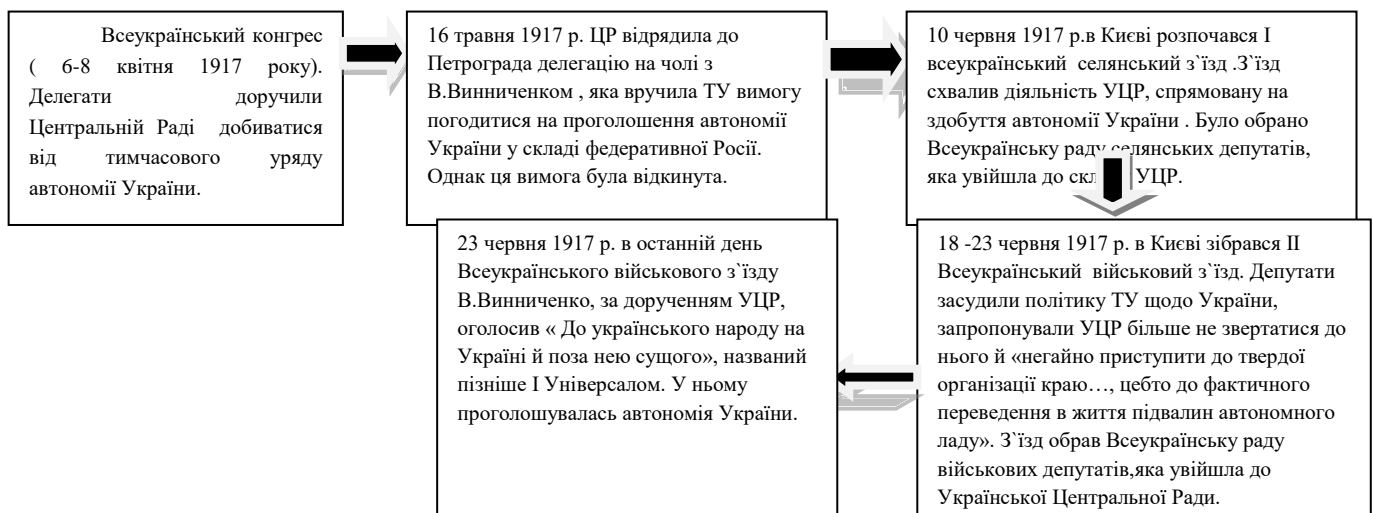
I група : Доведіть, що події 1917 року в Україні мали характер національно - демократичної революції.

II група: При яких обставинах та з якою метою була створена Українська Центральна Рада.?

III група: Розкажіть про видатних діячів Української Центральної Ради.

III. МОТИВАЦІЯ.

IV. ФАЗА ОСМИСЛЕННЯ Перегляд відео фрагмента фільму « Центральна Рада УНР 1917-1918 р.р.» Скласти логічну схему « передумови проголошення I Універсалу.» (Учні отримують схему, яку потрібно під час перегляду відео фрагменту заповнити. В схемі самі дати текст учні повинні написати самостійно)

Універсал - розпорядчий акт адміністративно- політичного характеру. Кваліфікується як урочиста грамота, декларація, маніфест.

Автономія-обмежена самостійність певної території держави, можливість населення цієї території самостійно вирішувати питання, які входять у компетенцію конкретного автономного утворення.

1. I Універсал УЦР.

5-10 червня 1917 р. відбувався II військовий з'їзд. Саме в цей час до Києва повернувся з відрядження у Петроград В. Винниченко, який розповів про те, що нова російська влада відкинула українські домагання на автономію. Військові рішуче підтримали УЦР. Тоді вона 10 (23) червня 1917 р. урочисто проголосила на Всеукраїнському військовому з'їзді Універсал «До українського народу на Україні й поза Україною суцього», названий пізніше Першим універсалом.

Основні положення I Універсалу:

- проголошення автономії України й заклик до організації нового політичного ладу в Україні;
- УЦР — найвищий державний орган влади України до скликання Всенародних Українських Зборів (Сойму);
- кожне село, волость, повіт мали установити зв'язок з УЦР, створити місцеві українські органи влади;
- запровадження «особливого податку на рідну справу», створення скарбниці УЦР;
- український народ мав закріпити власність на землю після ухвалення відповідного закону;
- українські організації мають об'єднати зусилля з демократією інших національностей України.

Значення I Універсалу. Проголошення автономії відповідало вимогам часу й було логічним кроком у розвитку Української національно-демократичної революції, підняло авторитет УЦР, визначило позицію щодо державності, закріпило прив'язку України до Росії, втрачено слушний момент для проголошення незалежності.

15 червня було створено перший український уряд за нових часів — Генеральний Секретаріат, який очолив видатний письменник і громадський діяч В. Винниченко. У його склад увійшли 9 осіб, що представляли УСДРП, УПСР, УПСФ (колишнє ТУП) і позапартійний діяч кооперативного руху.

Бесіда за питаннями:

1. Як у документі проголошувалася автономія України?
2. Яким мав стати вищий законодавчий орган України?
3. Яким було ставлення до національних меншин, що проживали на території України?

2. Утворення Генерального секретаріату.

Генеральний Секретаріат — найвищий виконавчий і розпорядчий орган держ. влади в Україні (з 7 (20) листопада 1917 — УНР) з 15 (28) червня 1917 до 9 (22) січня 1918, коли він став Радою Нар. Міністрів. Голова — Володимир Винниченко. У першому складі було 9 осіб, згодом кількість членів зростає.

Винниченко Володимир (26.07(7.08).1880, Єлисаветград, нині Кіровоград - 6.03.1951, Мужен, побл. Канн, південь Франції) — видатний гром.-політ. і держ. діяч, визначний письменник. Екстерном склав іспити за юрид. ф-т Київського ун-ту, під час навчання займався рев. діяльністю, був арештований. 1906-1914 змушений періодично жити в еміграції. Один із засновників РУП, лідер УСДРП. На засіданнях Укр. нац. конгресу (квітень 1917) обраний заст. голови УЦР. 15(28).06.1917 призначений головою першого укр. уряду — Ген. Секретаріату УЦР, 18(30).01.1918 пішов у відставку з посади тоді вже голови Ради Нар. Міністрів

3. Причини ухвалення II Універсалу.

Наприкінці червня до Києва прибула делегація Тимчасового уряду, щоб добитися відмови від положень I Універсалу. На переговорах сторони дійшли до компромісу, який УЦР оформила як Другий універсал, датований 3 (16) липня 1917 р.

Основні положення II Універсалу:

- Тимчасовий уряд зобов'язувався визнати Генеральний Секретаріат як найвищий орган крайового управління на Україні та затвердити його склад, УЦР — «найвищий орган революційної демократії України»;
- УЦР мала поповнитися представниками національних меншин в Україні;
- вона зобов'язувалася відмовитися від самочинного запровадження автономії, підготувати закон про автономний лад України для затвердження Всеросійськими Установчими зборами;
- Тимчасовий уряд погоджувався на українізацію військ під контролем російського командування.

Значення II Універсалу. Продовжив курс УЦР на мирне досягнення автономії, не окреслював територію, підпорядковану УЦР, не визначав повноважень ГС, підтвердив негативне ставлення ТУ до автономії України. Проти Другого універсалу рішуче виступили самостійники, які 4-5 липня 1917 р. здійснили збройний виступ. Спроба встановити контроль над Києвом і змусити УЦР проголосити самостійність України була придушена військами, підпорядкованим Тимчасовому урядові.

4. Збройний виступ самостійників.

Самостійники — прихильники незалежності України, найвідоміший лідер на поч. ХХ ст. — Микола Міхновський.

Махновський Микола (31.03.1873, с. Турівка Прилуцького пов. Полтавської губ., нині Корюківського р-ну Чернігівської обл. - 23.05., за ін. даними — 3.05.1924, Київ) — видатний гром.-політ. діяч, ідеолог держ. незалежності України, основоположник і перший ідеолог укр. націоналізму. У березні 1917 першим висунув ідею створення нац. збройних сил, для чого створив Укр. військ. клуб ім. гетьмана П. Полуботка. 1.05.1917 при безпосередній участі М. утворено Перший укр. козацький полк ім. гетьмана Б. Хмельницького. Був одним із засновників УЦР і Укр. генерального військ. комітету. На думку деяких істориків, М. був одним із керівників повстання самостійників у липні 1917, після чого відправлений на Румунський фронт. М. стояв в опозиції до гетьманського режиму, негативно ставився до політики Директорії УНР. З приходом до влади більшовиків перебував під наглядом ЧК. Обставини смерті остаточно не з'ясовані, очевидно, загинув від рук більшовиків.

5. Позиція УЦР щодо приходу до влади більшовиків у Росії

Відносини УЦР з Тимчасовим урядом. Петроградський уряд переглянув свої обіцянки й 4 серпня затвердив так звану «Тимчасову інструкцію», у якій йшлося не про автономію, а про «місцеве врядування». Генеральний Секретаріат оголошувався органом Тимчасового уряду, його розпорядження поширювалися не на всю Україну, а тільки на Київську, Волинську, Подільську, Полтавську та Чернігівську (без північних повітів) губернії. Ряд важливих повноважень були вилучені з відання українського уряду.

Здобутки й прорахунки УЦР в державотворчому процесі. УЦР взяла до відома «інструкцію». У цей складний період вона не змогла налагодити ефективне керівництво в Україні. Селянство вимагало негайно розпочати аграрну реформу, піти на це Рада не наважилася. Фатальні наслідки мали прорахунки УЦР у військовій політиці. У вирішальний час вона втратила підтримку армії.

Політика УЦР в умовах загострення конфлікту з Тимчасовим урядом. 8-15 вересня в Києві відбувся З'їзд народів, який закликав до федеративної перебудови Росії, до вирішення найважливіших питань соціально-економічного розвитку з урахуванням місцевої специфіки. Наприкінці місяця УЦР оголосила про поширення своєї компетенції на всі сфери життя України і на всі 9 губерній, що означало відмову

від «Тимчасової інструкції». Отже, восени 1917 р. конфлікт між Українською радою і петроградською владою загострився. Від арешту членів Генерального Секретаріату врятувало лише падіння Тимчасового уряду.

Особливості соціально-економічного становища:

- паралізована сфера промислового виробництва, зростання цін, велика кількість страйків;
- масового характеру набрав селянський рух, маєтки поміщиків розгромлювалися. Захопивши владу в Росії, більшовики взяли курс на встановлення своєї влади на всій території колишньої Російської імперії. 3 грудня РНК радянської Росії звернулася до УЦР з ультиматумом:
- визнання на словах УНР і її права на самовизначення аж до відокремлення від Росії;
- припинити роззброєння більшовицьких частин на території УНР;
- не пропускати військові частини з фронту на Дон, де велася боротьба козаків проти більшовиків;
- сприяти радянським військам у боротьбі з антибільшовицькими виступами;
- погрожуючи війною, вимагала передати владу в Україні радам, тобто фактично більшовикам.

6. Боротьба за владу в Києві 11-13 листопада 1917 р.

Перебіг і результати боротьби за владу в Києві у жовтні - листопаді 1917 р.

Причини ухвалення III Універсалу. Захоплення влади в Петрограді більшовиками отримало відгук і в Україні. УЦР засудила більшовицький переворот. 29-31 жовтня в Києві відбувалися бої за владу між більшовиками, прихильниками ТУ і УЦР, в яких переможцями вийшли прихильники УЦР. Влада Генерального Секретаріату поширена на всі українські губернії. 7 (20) листопада 1917 р. — ухвалення III Універсалу.

7. Основні положення Третього універсалу. Проголошення УНР.

- **проголошення Української Народної Республіки (УНР)** як рівноправної частини Російської федерації;
- **до Установчих Зборів** найвищий законодавчий орган — УЦР, виконавчий — Генеральний Секретаріат;
- до УНР мають бути включені землі, де більшість населення становлять українці;
- скасування права приватної власності на поміщицькі землі, які мали перейти до селян без викупу. Але остаточно це питання маво вирішитися на Українських Установчих зборах;
- запровадження 8-годинного робочого дня і встановлення державного контролю над продукцією;
- УЦР обіцяла забезпечити всі демократичні права і свободи, окремо про права національних меншин;
- сформульовано також негативне ставлення до війни, зробити все для початку мирних переговорів;
- амністія, скасування смертної кари, а також призначено на 27 грудня 1917 р. вибори до Українських Установчих зборів, котрі мали узаконити нові державні форми в УНР.

Значення III Універсалу. Це стало видатною подією в житті українського народу. Основна маса українців підтримувала УЦР, про що свідчать результати голосування до Всеросійських Установчих зборів, на яких українські національні партії здобули 75 % голосів (більшовики — 10 %). Неоднозначне ставлення різних верств населення. Суперечливе становище: УНР — складова Росії, невизнання Раднаркому законним урядом Росії.

Українська Народна Республіка (УНР) — назва укр. держави 1917-1920. Утворення УНР у федеративному зв'язку з Рос. державою проголошено III Універсалом УЦР 7(20) листопада 1917 на землях Наддніпрянської України. Четвертим Універсалом УЦР 9(22) січня 1918 проголошено незалежність УНР. Після Берестейського миру визнана державами Четвертого союзу. 29 квітня 1918 ліквідована внаслідок гетьманського перевороту, 14 грудня того ж року відновлена. Після проголошення Акту Злуки 22 січня 1919 до складу УНР увійшла територія ЗУНР. Перестала існувати

наприкінці листопада 1920 внаслідок остаточного захоплення території УНР рос. більшовиками.

8. Кримськотатарський національний рух. Події 1917 р. в Криму. Наприкінці 1917 р. в Бахчисараї відбувся курултай кримськотатарського народу, на якому було сформовано національний парламент (Меджліс) і уряд (Директорію у складі п'яти осіб), проголошено Кримську Народну Республіку, ухвалено Конституцію. Лідером кримських татар був Номан Челебіджихан. В січні 1918 р. на територію Криму вторглася більшовики, утворивши маріонеткову Радянську соціалістичну республіку Тавриди.

Курултай — з'їзд кримськотатарського народу в грудні 1917, який утворив Меджліс і Директорію (парламент і уряд), проголосив Кримську Народну Республіку, ухвалив Конституцію, затвердив держ. символи.

Челебіджихан Номан (1885, с. Біюк-Сонак, Крим - 23.02.1918, Севастополь) — кримськотатарський гром.-політ. діяч. Один із організаторів курултаю, де був обраний головою Директорії (уряду) Кримської Народної Республіки. виявив нерішучість у б-бі з більшовиками, арештований ними і розстріляний.

V. Закріплення матеріалу

Фаза рефлексії : Дискусійна мережа

1. Поміркуйте, чим відрізнявся зміст I і II Універсалів УЦР.
2. Чому період квітень-червень 1917р. можна характеризувати як початок Українського державотворення?
3. В. Винниченко « Як ви вважаєте, чому ми не дивлячись на різні політичні погляди об'єднались?..»

VI. Підведення підсумків уроку. Інструктаж з виконання домашнього завдання.

- Репродуктивний рівень – опрацювати відповідний матеріал підручника, підготувати повідомлення про Генеральний Секретаріат УЦР.
- Конструктивний рівень – скласти історичні портрети членів Генерального Секретаріату.
- Творчий рівень – визначити які наслідки для України мали ці Універсали.
- Переглянути фільм «Українська революція 1917-1921 років. Частина 1. Доба Української Центральної Ради (ЗНО/10 клас)»

https://www.youtube.com/watch?v=Q1_1Uf1X0IU

- Переглянути Презентація "I та II Універсали Центральної Ради"
<https://naurok.com.ua/prezentaciya-i-ta-ii-universali-centralno-radi-117355.html>
- Опрацювати § 5, 43-50 ст. Електронна версія підручника -
<https://pick.net.ua/ru/10-class/2398-istoriia-ukrainy>